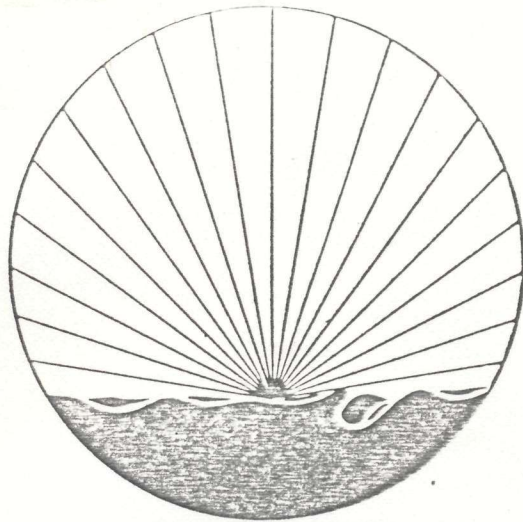

3η συνδιάσκεψη των προοδευτικών
και σοσιαλιστικών οργανώσεων
της μεσογείου
αθήνα, 15-18 μάρτη 1979

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Π Α . Σ Ο . Κ .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1.- Κοινός Πολιτιστικός Παρανομαστής
- 2.- Σημασία τοῦ πολιτιστικοῦ παράγοντα στήν Ἑθνική
Ἀπελευθέρωση καί Ἑθνική Οἰκοδόμηση
- 3.- Πολιτιστική καταπίεση καί ξένη πολιτιστική κυριαρχία
(ἀλλοτρίωση κ'π.)
- 4.- Ὑπεράσπιση τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητας καί σχετικά
μέτρα
- 5.- Πολιτιστική συνεργασία γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς Μεσογειακῆς
ἐνότητας καί ἀλληλεγγύης
- 6.- Συγκεκριμένες προτάσεις
Κέντρο Μεσογειακῶν Μελετῶν
Εἰδικό Τμήμα κάτω ἀπό τό Κέντρο. -

1. Οἱ κοινές πολιτιστικές καταβολές

1.1. Ἡ ἐξαιρετική γεωγραφική θέση τῆς Μεσογείου, ἡ μορφολογία τῶν ὀντῶν τῆς, τό πλῆθος καί ἡ πολυμορφία τῶν νησιῶν τῆς, ἡ πολυποικίλη γεωλογική δομή τῶν περιοχῶν τῶν τριῶν ἡπείρων πού τήν περιβάλλουν οἱ μοναδικές κλιματολογικές συνθήκες τῆς, ὁδήγησαν ἀφραλῶς στήν δεσπύζουσα θέση πού κατεῖχε πάντοτε ἡ κλειστή αὐτή θάλασσα στήν παγκόσμια ἱστορία καί στήν πανανθρώπινη κουλτούρα.

1.2. Οἱ ἄνθρωποι στό χῶρο τῆς Μεσογείου (σύμφωνα μέ τίς πρόσφατες ἐνδείξεις) δέν ἦσαν ἀπό ἄλλες περιοχές. Ἐδῶ ἐμφανίστηκαν ἐξελιχθήκαν καί ἔδωσαν τά πρῶτα δείγματα πολιτισμοῦ.

Βέβαια στά 3 ἑκατομμύρια χρόνια τῆς ἐξελιχτικῆς διαδικασίας (ἀπ'τά ὅποια τά 10.000 μόνο εἶναι λίγο-πολύ γνωστά) οἱ μεσογειακοί ἀναμίχθηκαν πολλές φορές μέ πλῆθος ἄλλων λαῶν πού προσεγγίσανε τή Μεσόγειο ἀπ' ὅλες τίς διευθύνσεις. Ἔτσι οἱ λαοί πού κατοικοῦν σήμερα γύρω ἀπ' αὐτήν διατηροῦν σέ διαφορετικό βαθμό ὁ καθένας τά βασικά φυλετικά καί πολιτιστικά χαρακτηριστικά τῶν ντόπιων κατοίκων καθῶς καί τῶν λαῶν μέ τοὺς ὁποίους σέ διαδοχικά στάδια ἦσαν σέ ἐπιμειξία.

1.3. Ἡ θάλασσα τῆς Μεσογείου, ἀπ' τοὺς χρόνους τοῦλάχιστον πού γνωρίζουμε καί μελετᾷμε συστηματικά τοὺς πολιτισμούς, ὅχι μόνο δέν ἀποτελέσε ἐμπόδιο γιά τίς διακινήσεις καί ἐπαφές τῶν λαῶν, ἀλλά ἀντίθετα, γρήγορα ἔγινε ὁ δρόμος τῆς μεταξὺ τους ἐπικοινωνίας. Καί πολύ περισσότερο ἔγινε, καί ἐξακολουθεῖ πάντοτε νά ἀποτελεῖ, βασικό κομμάτι τῶν μεγάλων δρόμων πού ἐκκινῶν τήν Ἀνατολή μέ τήν Εὐρώπη καί τήν Ἀφρική. Στούς νεώτερους χρόνους ἔγινε ἡ ἀφετηρία, γιά τήν πορεία πρὸς τόν νέο Κόσμο, τήν Ἀμερική. Ἐνα μεγάλο τμήμα ἄλλωστε τῶν σύγχρονων ἀμερικάνικων λαῶν ἔλκει τήν φυλετική καί πολιτιστική καταγωγή του ἀκριβῶς ἀπ' τοὺς μεσογειακοὺς λαούς.

4. Οἱ λαοί τῆς Μεσογείου, στήν μακρότατη διαδικασία τῆς ἐξέλιξης τους διαφοροποιήθηκαν. Ἀπέκτησαν ἰδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά αὐτά ἀκριβῶς πού τοὺς διαφοροποιοῦν καί σάν λαούς μέ δική τους ταυτότητα, μέ δική τῆς πολιτιστική ἰδιαιτερότητα καί φυσιογνωμία σήμερα. Ταυτόχρονα ὅμως, καί παρά τίς βασικές διαφορές πού κατὰ διάστήματα ἐμφανίστηκαν ἢ καί ὑπάρχουν ἀνάμεσα στοὺς μεσογειακοὺς λαούς (εἴτε στή βασική οἰκονομικο-κοινωνική δομή, εἴτε στό πολιτιστικό ἐπικοινωνιακό ἐπεταίριο, ποτέ δέν ἔπαισαν νά ὑπάρχουν τά κοινά ἐκεῖνα χαρακτηριστικά πού μᾶς δίνουν τήν μεγάλη ἐνότητα τῆς μεσογειακῆς κουλτούρας. Μιᾶς κουλτούρας μέ τεράστια ποικιλία, ἀλλά καί διαλεκτική (μέ συνεχή ἐναλλαγή τῶν ἀμοιβαίων πο-

λυσύνθετων σχέσεων) ενότητα.

- 1.5. Οι κοινωνικές και πολιτιστικές εξελίξεις στο χώρο της Μεσογείου πέρασαν από πολλές φάσεις. Σέ πολλές και μακρόχρονες περιόδους οι λαοί της περιοχής βρέθηκαν κάτω από κοινή εξουσία και μέ αρκετά κοινά πολιτιστικά γνωρίσματα που έκφραζανε τήν ιδεολογία της εκάστοτε κυρίαρχης τάξης. Αντίθετα, τόσο σ' αυτές τις περιόδους, όσο και στίς εποχές των μεγάλων διαφορών και συγκρούσεων που σημειώθηκαν ανάμεσα στους μεσογειακούς λαούς (διαφορές που έκφραζανε τις αντιθέσεις των κοινωνικών συστημάτων που κυριαρχούσαν) στο λαϊκό τους πολιτισμό υπήρχαν πάντοτε πολλά και σημαντικά κοινά ή συγγενικά τουλάχιστον στοιχεία.
- 1.6. Πολλά απ' τα γεγονότα που σημάδεψαν και καθόρισαν τήν πολιτιστική εξέλιξη των λαών της Μεσογείου, είναι γεγονότα που επίσης διαμορφώσανε τήν πορεία του παγκόσμιου πολιτισμού, χαρίζοντάς του τις περισσότερες απ' τις κορυφές κατακτήσεις του. Δεν είναι υπερβολή νά πούμε ότι αν αποφασίσουμε απλά και μόνο νά σκιαγραφίσουμε τήν ιστορία του μεσογειακού πολιτισμού θά πρέπει ουσιαστικά νά καταπιαστούμε μέ όλες τις μεγάλες στιγμές και ανεπανόληπτες παρακαταθήκες του πανανθρώπινου πνεύματος και της δημιουργίας του. Έτσι έντελως ένδεικτικά θά σημειώσουμε ελάχιστα στοιχεία απ' τήν πολιτιστική ιστορία της Μεσογείου που καθόρισαν τήν εξέλιξη και τήν ανανέωση του παγκοσμίου πολιτισμού, αλλά και τόν εμπλουτισμό και τή μεταλλαγή των ιδεών που οδηγήσανε τελικά στίς μεγάλες κοινωνικές ανακατατάξεις:
 - α) 'Η εξάπλωση και εξέλιξη των πρώτων γεωργικών πολιτισμών απ' τήν ανατολή προς τις αφρικανικές ακτές καθώς και προς τήν μικρασία, τά βαλκάνια και τήν υπόλοιπη Εύρώπη. Τά όρια της πρωτόγονης όρδης έδω ξεπεράστηκαν και ο άνθρωπος μπήκε για πρώτη φορά στίς πρώτες φάσεις των παραγωγικών σταδίων της εξέλιξης του.
 - β) 'Η δημιουργία των πρώτων συστημάτων γραφής που στή διάρκεια των αιώνων εξελίχθηκαν στά σύγχρονα συστήματα γραφής παγκόσμιας χρήσης.
 - γ) 'Η ανάπτυξη των επιστημών και των τεχνών των ανατολικών λαών και ιδιαίτερα του τεράστιου σέ χρονική άντοχή και ποιότητα αρχαίου αίγυπτιακού πολιτισμού.
 - δ) 'Η καίρια προσφορά της ελληνικής φιλοσοφίας, τέχνης και επιστήμης που αποτελέσανε ουσιαστικά τήν στήριξη και άπαρχή όλων των μετέπειτα μεγάλων πολιτισμών.

ε) Ἡ προσφορά τῶν ρωμαίων στήν ἐπιστήμη τοῦ δικαίου καθώς καί ἡ τεράστια ὀργανωτική καί κατασκευαστική ἐμπειρία τους.

Ἡ προσφορά τοῦ ἄραβικοῦ κόσμου σ' ὅλα τά ἐπίπεδα τοῦ πολιτισμοῦ πού πέρα ἀπ' τή δική του ἰδιαίτερα τεράστια σ' ἔκταση καί ὑψηλή σέ ποιότητα δημιουργία μᾶς διαφύλαξε μεγάλο μέρος τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν καί τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν ὁ χριστιανικός κόσμος τῆς δυτικῆς εὐρώπης βούλιαζε στό σκοτάδι τῆς πολιτιστικῆς ὀπισθοδρόμησης.

στ) Ἡ μεγάλη καλλιτεχνική καί ἀρχιτεκτονική δημιουργία τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου.

ζ) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς μονοθεϊστικῆς ἀντίληψης. Ἡ δημιουργία, καί ὡς τίς ἡμέρες μας ἐπιβίωση, τῶν δύο μεγαλύτερων μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν: τῆς χριστιανικῆς καί τῆς μαμεθανικῆς. Αὐτές ἀκριβῶς (καί πέρα ἀπ' τίς βαθειές διαφορές πού ἐκφράσανε στή διάρκεια τῶν αἰώνων ἢ τίς ἀρνητικές ὑπηρεσίες πού προσέφεραν καί προσφέρουν σέ ἀντιδραστικά καθεστῶτα) προσδύσανε τόν ὀριστικό πολιτιστικό χαρακτήρα πού κληρονομήσαμε ἐμεῖς στό μεσογειακό χῶρο.

Ἡ ἀντιπαράθεση τῶν κοινωνικῶν πού ἐκφράσανε μπορεῖ νά δίχασε πολιτικά τούς λαούς τῆς Μεσογείου, ἀλλά ἀπό δύο διαφορετικούς δρόμους ὁ χριστιανικός καί ὁ μαμεθανικός κόσμος γίνανε φορεῖς τῆς πάρα-πέρα ἐξέλιξης καί διάδοσης τῆς μεσογειακῆς ἀρχαίας κληρονομίᾶς καί παράδοσης.

η) Χωρίς ἀμφιβολία ὅμως ἡ ἰδιαιτερότητα ἐκείνη πού ἀποφαστικά χρωματίζει τό μεσογειακό πολιτισμό ἀφείλεται στή συνεχή διαλεκτική σχέση τῆς κάθε μικρῆς καί μεγάλης προσφοράς τῶν δομικῶν πολιτιστικῶν λιθαρῶν πού προσέφεραν καί προσφέρουν γιά τό χτίσιμό του μέ περίσσιο μόχθο ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ λαοί τῆς περιοχῆς. Μέ τίς συνεχεῖς διακινήσεις καί μόνιμες ἀμφίδρομες καί πολύπλευρες διασυνδέσεις πού πάντοτε ὑπῆρχαν ἀνάμεσα τους πρόαφεν καί δεχόντουσαν σέ μιά συνεχιζόμενη καί ἀνανεούμενη σχέση τίς πολιτιστικές τους κατακτήσεις καί δημιουργίες.

Ὅλοι οἱ λαοί, ὅλες οἱ ὁμάδες πού ὑπῆρξαν, ἐξελίχθηκαν, ἀφομοιώθηκαν, μεταλλάχθηκαν ὡς τίς σημερινές ἐθνικές συγκροτήσεις στίς ἀκτές καί τά νησιά τῆς Μεσογείου. Καί τήν πορεία τους, τήν συμμετοχή τους στήν κοινότητα αὐτή, τήν βρίσκουμε συμπυκνωμένη στό σύνολο τοῦ μεσογειακοῦ πολιτισμοῦ μας. Καί ἀπό ἐκεῖ ἀκριβῶς προκύπτει ἡ μοναδικότητα, ἡ μεγαλοσύνη, καί ἡ διάρκειά του. Εἶναι ἡ παλαιότερη πολιτιστική ἐνότητα τοῦ πλανήτη μας πού παρά τούς κλυδωνισμούς καί τίς περιπέτειες τῶν αἰώνων συνεχίζεται ὡς τίς ἡμέρες μας.

- 1.7. Τά συμφέροντα τῆς ἐνάστοτε ἄρχουσας τάξεως, κυρίως τῶν μεγάλων μεσογειακῶν κρατῶν ποῦ κατὰ διαστήματα κυριάρχησαν, συχνά σύρανε τοὺς λαοὺς σέ σκληρὲς συγκρούσεις καί ὀξύνανε τὶς ἀντιθέσεις. Μολοντοῦτο, μέ τῆ διαδικασίᾳ αὐτῇ, κάθε φορά καινούργια στοιχεῖα ξεπηδάγανε ἀπ' τῆ διαλεκτικῆ σύνθεση αὐτῶν τῶν ἀντιθέσεων. Πρῶτα στό πολιτιστικό ἐπίπεδο συνήθως, ἀκόλουθα στό κοινωνικό καί πολιτικό. Οἱ κοινωνικές ἀλλαγές προετοιμασμένες ἀπ' τὶς ἐξελίξεις στό ὅρο τῆς κουλτούρας ἀνακαθορίζαν τὶς ἀξίες καί τὶς ἰδέες καί μέ τὴν ἀντίστροφη πορεία ὁδηγοῦσαν σέ τελευταῖα ἀνάλυση καί στίς μεγάλες πολιτιστικές ἀλλαγές ἕως τὴν ἐπόμενη κορύφωση καί ἀκμὴ τους. Ἡ Μεσόγειος, διχασμένη ἢ ἐνωμένη, κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία τῶν ἐλλήνων, τῶν Καρχηδονίων, τῶν ρωμαίων, τῶν βυζαντινῶν, τῶν ἀράβων, μέ τό σταυρό ἢ τὴν ἡμισέληνο, μέ τὴ συμφωνία ἢ τὶς ἀντιθέσεις ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΛΑΩΝ τραβοῦσε τό δρόμο τοῦ κοινωνικοῦ μετασχηματισμοῦ καί τῆς πολιτιστικῆς τῆς ἀνέλιξης καί προόδου.
2. Ἡ σημασία τοῦ πολιτιστικοῦ παράγοντα στὴν ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση καί ἐθνικὴ οἰκοδόμηση
 - 2.1. Ἀπ' τὰ βάθη τῆς ἀρχαιότατης προῖστορίας ὥς τοὺς χρόνους τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ἡ Μεσόγειος ὑπῆρξε πάντοτε ὁ χώρος ὅλων τῶν μεγάλων κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν κατακτῆσεων καί ἀλλαγῶν σέ παγκόσμια κλίμακα. Μέ τὴν ἀνάπτυξη τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας τό κέντρο βάρους ἄρχισε σταδιακά καί σταθερά νά μετατίθεται πρὸς τό βορρᾶ. Σύντομα ὁ μεσογειακὸς χώρος προσδέθηκε μέ σκληρὰ δεσμά κατὰ τὶς διάφορες φάσεις ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ καί κατὰ πολλοὺς τρόπους ἐξάρτησης. Ἀπ' τὴν ἄμεση ἀπροσχημάτιστη κατάκτηση ὥς τὴν νεοαποικιακὴ ἐμμeseση κατοχή.
 - 2.2. Μετὰ τό β' παγκόσμιο πόλεμο ἡ Μητρόπολη τοῦ Καπιταλισμοῦ μετατέθηκε ὀριστικά στίς ΗΠΑ ἐνῶ ἡ Β. Εὐρώπη ἀκολουθεῖ ἐξαρτημένη. Ἡ προσπάθεια ὥστε ὁλόκληρος ὁ χώρος τῆς Μεσογείου νά ἐπαχθεῖ στίς ὑπὸ ἀνάπτυξη περιφερειακές περιοχές τοῦ Καπιταλιστικοῦ συστήματος πετυχαίνει σέ μεγάλο βαθμό. Ὁρισμένα κράτη ἀνήκουν σ' αὐτὴ τὴν περιφέρεια ἐνῶ σέ ἄλλα ὑπάρχει τεράστια διαφορά ἀνάμεσα στόν ἀναπτυγμένο βορρᾶ τους καί τοὺς ὑπὸ ἀνάπτυξη νότο. Τέλος τὰ ἐθνικοαπελευθερωτικὰ κινήματα ἔχουν ὁδηγήσει πολλὰ μεσογειακὰ κράτη στὴν πραγματικὴ ἐθνικὴ τους ἀνεξαρτησία καί στο χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ. Εἰδικὴ περίπτωσις ἀποτελεῖ ἡ ἐγκατάστασις τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ ὑποσταθμοῦ τῶν ΗΠΑ στὴν Μεσόγειο μέ τὴν δημιουργία τοῦ Ἰσραὴλ καί τὴν ταυτόχρονη καταπάτηση τῶν ἀπαράγραπτων δικαιῶν τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ.

2.3. Σ' όλους τούς λαούς που βρίσκονται έτσι κι' αλλιώς κάτω απ' την ξένη κατοχή ή εξάρτηση αναπτύσσονται ισχυρά έθνικοαπελευθερωτικά κινήματα. Τό ίδιο έγινε και στους λαούς της Μεσογείου απ' τα πρώτα ήδη στάδια της υποτέλειάς τους στα μεγάλα καπιταλιστικά κράτη της Ευρώπης. Καί τό ίδιο συμβαίνει σήμερα σέ όσα κράτη βρίσκονται ακόμα κάτω απ' την έπιρροή την εξάρτηση ή την κατοχή του παγκόσμιου καπιταλισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι σ' όλες τίς περιπτώσεις ανάπτυξης έθνικοαπελευθερωτικών κινήματων προηγείται ένα κρίσιμο στάδιο ανάτασης του έθνικου φρονήματος των λαών που στηρίζεται κυρίως στην ντόπια κουλτούρα και την παράδοση. Συχνά οι ιστορικές συγκυρίες επιβάλλουν στους λαούς μιá μακρότατη διαδικασία προετοιμασίας και ανάπτυξης του έθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Καί είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου μοναδικό όπλο των λαών αυτών, μοναδική έλπίδα και άπαντοχή στίς σκληρές και άξεπέραστες δυσκολίες του αγώνα, απομένει ακριβώς ή πολιτιστική παράδοση, ή μόνη που κρατάει ζωντανή την αντίσταση και την έθνική τους φυσιογνωμία. Στην εποχή μας ή "ή πάλη των τάξεων" είναι κυρίως πάλη ανάμεσα στα μητροπολιτικά κέντρα του καπιταλισμού και τίς κοινωνίες που λειτουργούν στην περιφέρεια του δορυφορικά. Η αντιπαράθεση γίνεται ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό και τούς λαούς που έτοιμάζονται ή αγωνίζονται για την έθνική τους απελευθέρωση. Καί καθώς όλα τά σύγχρονα πειράματα κοινωνικού μετασχηματισμού διαμορφώθηκαν μέσα και πέρα απ' τούς έθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες, ή σημασία του πολιτιστικού παράγοντα κύριου συστατικού καθώς είπαμε αύτης της διαδικασίας, είναι κυριολεκτικά επαναστατική. Έτσι ο τομέας εκείνος της κουλτούρας που εκφράζει τίς πρωτοποριακές λαϊκές δυνάμεις γίνεται ουσιαστικά--ή πρωτοποριακή, επαναστατική, αγωνιστική κουλτούρα που εκφράζει την πορεία για την έθνικήν απελευθέρωση. Η ίδια θ' αποτελέσει την βάση και τό προζύμι για την οίκοδόμηση τό ζύμωμα την ανάπτυξη και την ανθιση της κουλτούρας που θά ξεπηδήσει μετά τό στέριωμα της λαϊκής κυριαρχίας και την όριστική έπιβολή της κοινωνικής αλλαγής. Ο λαϊκός πολιτισμός, φορέας όλων των προαιώνιων πολιτιστικών κατακτήσεων, έν δύναμει έκφραση όλης της μακρότατης πορείας των λαών, θ' αποτελέσει έτσι την άπαρχή της δημιουργίας της κουλτούρας της σοσιαλιστικής κοινωνίας που θά προκύψει απ' τον αντίστοιχο έθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Η έθνική οίκοδόμηση θά στηριχθεϊ σ' αύτή την παράδοση, που για κάθε λαό της Μεσογείου περιλαμβάνει ένα μεγάλο κομμάτι της κοινής καταβολής. Καί μ' αύτή τή διαδικασία, ο κάθε λαός, μέσα απ' τή πορεία του δικού του αγώνα θά προχωρεϊ ουσιαστικά στην ανάπλαση και αναδημιουργία της διαλεκτικής ένότητας της μεγάλης μεσογειακής πολιτιστικής κοινότητας.

2.4. Ἡ κουλτούρα τῶν λαῶν πού ἀγωνίζονται γιά τήν κατάσταση, τήν ἐδραίωση ἢ τήν προάσπιση τῆς ἐθνικῆς τους ἀνεξαρτησίας εἶναι λοιπόν ἀποφασιστικό ὄπλο. Πρίν ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐθνική ἀπελευθέρωση τήν προετοιμάζει. Κατά τή διάρκεια τοῦ ἀγῶνα ἀποτελεῖ ἕνα καίριο, ἀξεδιόλωτο κομμάτι τῆς γενικῆς προσπάθειας. Γι' αὐτό ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς κουλτούρας πρέπει νά ἐπαχθοῦν στούς μηχανισμούς τῆς συνολικῆς προσπάθειας γιά τήν ἐθνική ἀπελευθέρωση καί τήν κοινωνική ἀλλαγή. Νά γίνουν ἕνας πόλος ἑλξης καί συσπείρωσης τοῦ λαοῦ καί ἀκόμα περισσότερο ἡ μεγάλη δεξαμενή ἀπ' ὅπου θ' ἀντλήσουμε γιά τήν διαπεδαγώγηση του. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς κουλτούρας τῶν λαῶν αἶρει καί τή διάσταση πού κάποτε μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀνάμεσα στό πολιτιστικό καί τό πολιτικό ἐπίπεδο. Καθώς καί τά δύο στή πορεία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα ξεπηδᾶνε ἀπ' τήν ἴδια διαδικασία ἔχουμε ἕνα πλήρη συντονισμό στά δύο ἐπίπεδα τήν ἐνότητα πολιτικῆς καί κουλτούρας, τήν ἐνότητα περιεχόμενου καί ἔκφρασης, τήν ἐνότητα ἐνός περιεχόμενου πού στοχεύει στήν ἀπελευθέρωση τῶν λαῶν καί τήν κοινωνική ἀλλαγή μέ τήν ἴδια τή λαϊκή ἔκφραση στήν τελειότερη πολὺπλευρη διατύπωση της. Ἡ κουλτούρα σέ ὅλες τίς ἐκφράσεις της θά βρεῖ τόν πληρέστερο καί περισσότερο ὁλοκληρωμένο προορισμό της καθώς θά συμμετέχει στίς δύο μορφές τοῦ ἀγῶνα. Τόν πολιτικό καί τόν πολιτιστικό. Λαοί, χωρίς πολιτιστική ἀνόρθωση καί ὁλοκλήρωση δέν κέρδισαν ποτέ τόν ἀγῶνα. Καί ἡ ἀντεπανάσταση, πανίσχυρη καραδοκεῖ πάντοτε εἴτε γιά νά συντρίψει τούς ἐθνικοαπελευθερωτικούς ἀγῶνες, εἴτε γιά νά παραπλανήσει τίς λαϊκές μάζες καί νά ὀπισθοδρομήσει ἔτσι τό λαϊκό κίνημα. Κάποτε, γιά σύντομο διάστημα, τό πετυχαίνει Ἡ γενική ὁμως πορεία τραβάει πάντοτε πρὸς τά μπρός.

Ὅλοι οἱ λαοί τῆς Μεσογείου ἀργά ἢ γρήγορα θά πετύχουν τήν ἐθνική τους ἀνεξαρτησία καί θά προχωρήσουν μαζί σέ μιὰ ἀδιάσπαστη Μεσογειακή Κοινότητα. Ἀλλά αὐτό ἔχει μιὰ βασική προϋπόθεση. Ὅτι ὁ δρόμος πού θ' ἀκολουθήσουν ὁδηγεῖ ταυτόχρονα καί στό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῶν κοινωνιῶν. Μέσα στά ὅρια τοῦ Καπιταλισμοῦ εἶναι ἀδύνατον νά ὀργανώσουμε καί νά προωθήσουμε μιὰ ἰσόμετρη καί αὐτοκεντρωμένη ἀνάπτυξη μέ προϋπόθεση τήν ἐξυπηρέτηση τῶν προσδοκιῶν καί τῶν ἀναγκῶν τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς. Ἐπιτυχία καί ὁλοκλήρωση τοῦ ὁράματός τῆς Μεσογειακῆς Κοινότητος ταυτίζεται μέ τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Καί βασική γι' αὐτό προϋπόθεση πέρα ἀπ' τήν ἀναγκαία πολιτική καί στρατιωτική ἀνεξαρτησία εἶναι ἀσφαλῶς καί ἡ ἀνεξάρτητη πολιτιστική ἀνάπτυξη τῶν ἐθνῶν τῆς Μεσογείου, μέσα σ' ἕνα εὐρύτερο πλαίσιο ἰσότητος ἀνάπτυξης τῆς πολὺμορφης μεσογειακῆς πολιτιστικῆς ἐνότητος.

Ἡ σχέση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τόν πολιτισμό δέν εἶναι δυνατόν νά ἀποσυνδεθεῖ

από τόν ιστορικό ρόλο τών λαών που αγωνίζονται ενάντια στον καπιταλισμό. Αυτό αποτελεί τήν ούσία του προβλήματος καί θά καθορίσει τή στρατηγική καί τή δράση. Απ'αυτές τίς αμοιβαίες πολυσύνθετες σχέσεις θά βρεθοῦνε τά κριτήρια γιά τό σχεδιασμό καί τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτιστικῆς ἐπιλογῆς στά διάφορα στάδια ἀνάπτυξης τών κοινωνιῶν μας.

*Ἡ πρόθεσή μας νά φτάσουμε σέ μιὰ κοινωνία πραγματικά ἀνθρώπινη, ὅπου θά ἔχει θβύσει κάθε μορφή καταπίεσης καί ἐκμετάλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἀνθρώπο προκαθορίζει τήν γενική στάση μας ἀπέναντι στά πολιτιστικά προβλήματα που δέν μπορεῖ νά μοιάζει μέ κανένα προηγούμενο ἢ παράλληλο γνωστό μοντέλο. Σέ μιὰ τέτοια κοινωνία, ὅπως ἑμεῖς τήν ὁραματιζόμαστε, ὁ πολιτισμός εἶναι ὁ τρόπος ζωῆς καί δουλειᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἡ ἐπιβεβαίωση τῆς ἐπιτυχίας του, τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας του, τῆς ὁλοκληρώσεως του σέ ἀνέραιο ἀπολυτρωμένο Ἀνθρώπο.

*Ορισμένες βασικές ἀρχές θά πρέπει ἐπίσης νά ἀναγνωριστοῦν ὡς ἀναγκαῖες προϋποθέσεις γιά τά πολιτιστικά ζητήματα, ἀρχές που ἴσχύουν στά ἐνδιάμεσα στάδια ὡς τήν ὁλοκλήρωση αὐτοῦ τοῦ σοσιαλιστικοῦ στόχου.

α) Ἡ κατανομή τών πολιτιστικῶν ἀξιῶν πρέπει νά γίνεται μέ αὐστηρά κριτήρια, ὅπως ἀκριβῶς πρέπει νά γίνεται καί μέ τά ὕλικά ἀγαθά. Ἡ διαχείριση τών πολιτιστικῶν ἀγαθῶν πρέπει νά γίνεται μέ μοναδικό στόχο τήν σοσιαλιστική ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας.

β) Τά κόμματα ἢ κινήματα που θά ἀσχοῦν τήν ἐξουσία πρέπει νά ἀπορρίψουν τήν ἰδέα τῆς ἀναγνώρισης καί ἀνάπτυξης ἐνός πολιτισμοῦ που δῆθεν ἀντιπροσωπεύει ὀρισμένη μόνο τάξη (μέ τή στενή ἔννοια τοῦ ὅρου) ἢ στρώματα τοῦ λαοῦ, ὅπως ἐπίσης ὅλα τά ὑποκατάστατα πολιτιστικά στοιχεῖα. Τό ἀντίθετο εἶναι βέβαιο ὅτι θά ὀδηγήσει σέ ἀξεπέραστες ἀντιθέσεις καί σέ τελική ἀρνηση γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἱστορικῆς τους ἀποστολῆς.

*Αντίθετα πρέπει νά χαράξουν τήν στρατηγική γιά τήν ἀνάπτυξη καί ἐξέλιξη ἐνός συστήματος που θά καλύπτει ἀναλογικά ὅλο τό φάσμα τών πολιτιστικῶν ἀξιῶν. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης ἡ Κοινωνικοποίηση τών καθιερωμένων καί τών νέων πολιτιστικῶν ἀξιῶν καί ἡ ἀνακατανομή τους σύμφωνα μέ τά πραγματικά λαϊκά συμφέροντα καί τίς ἀνάγκες τῆς γενικῆς πορείας. γιά τή σοσιαλιστική ὁλοκλήρωση.

γ) Πρέπει ἤδη ἀπό τό στάδιο τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα (που περισσότερο μετά τήν νάτακτηση καί ἐδραίωση τῆς ἀνεξαρτησίας) νά προετοιμαστοῦν κατάλληλα καὶ ἀποτελεσματικά ὄργανα γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ προγραμματισμένη κοινωνικοποίηση, ἀνακατανομή καί αὐτοδιαχείριση τών πολιτιστικῶν ἀξιῶν

ώστε να απαφεύγονται οι παλινδρομήσεις και όπισθοδρομήσεις σε περιπτώσεις ανάγκης και βίας.

• Η έπαφή μέ όλους τούς έργαζόμενους πρέπει να είναι μόνιμη και άμκρίδρομη γιατί ο πολιτισμός είναι τό κύριο μέσο για να ολοκληρωθεϊ και να απολυτρωθεϊ ο άνθρωπος. Οι σύνθετες αυτές διαδικασίες, πολύ περισσότερο για μās πού πέρα άπ' τό όραμα της έθνικης' ανόρθωσης βλέπουμε αναγκαϊο και τό στόχο της μεσογειακής πολιτικής και πολιτιστικής ένότητας, άπαιτοϋν δύσκολες μελέτες, επίπονο προγραμματισμό και πραγματικά τε-
ράστιες κοινές και συντονισμένες προσπάθειες.

δ) • Η κάθε κοινωνία εκφράζεται μέ τίς κυρίαρχες πολιτιστικές άξίες, ενώ παράλληλα έπιβιώνουν και έξελίσσονται οι πολιτιστικές άξίες τών καταπιε-
ζόμενων τάξεων και στρωμάτων του λαοϋ πού βρίσκονται σε συνεχή διαλεκτι-
κή αντιθετική σχέση μεταξύ τους. • Ο πολιτισμός στο σύνολό του δέν είναι άπ' εύθείας έκφραση της συγκεκριμένης κοινωνικής στιγμής. Έχει πορεία ανεξάρτητη και μόνο σε τελευταία ανάλυση έξαρτάται καθοριστικά άπ' τήν οριστική άλλαγή της βασιικής οϊκονομικοκοινωνικής δομής. • Επομένως κάθε νέος κοινωνικός σχηματισμός πού όραματίζεται τήν ολοκλήρωση του στην πλήρη σοσιαλιστική κοινωνία δέν πρέπει να άπορρίπτει στο σύνολο τόν πολιτισμό του προηγούμενου σχηματισμοϋ. • Εκείνο πού χρειάζεται είναι ή καταγραφή, ή μαρξιστική ανάλυση και ο αναπροσδιορισμός όλων τών πολι-
τιστικών άξιων ώστε να ένταχθοϋν στο γενικό μοντέλο της νέας κοινωνίας, να γίνουν στοιχεϊα κινητήρια της πορείας προς τήν ανθρώπινη ολοκλήρωση. • Υπάρχουν φυσικά στοιχεϊα στο πολιτιστικό έπινοδόμημα της καπιταλιστικής κοινωνίας πού δέν άποτελοϋν πραγματικά άξίες πολιτιστικές. • Η πλατειά και προσεκτική ανάλυση θά καθορίσουν άκριβώς τήν φύση και τόν νέο ρόλο κάθε παλιού στοιχείου. • Θα άντιταχθοϋμε σταθερά σένάθε διαστρεβλωμένη έννοια πού σήμερα κατέχει τή θέση κάποιας άξίας και θα άπορρίψουμε κάθε πρόσβαση της' άστικής αντίληψης για τόν πολιτισμό. • Θα ξαναπλάσουμε τό περιβάλλον, τό σκοπό της ζωής μας και θα αναπτύξουμε μέ ανεξάρτητη αυτόδιαχειριστική συνείδηση τό καινούργιο σοσιαλιστικό μεσογειακό πο-
λιτισμό, συνέχεια τών μεγάλων παλιών πολιτισμών, καθαυτό όμως νέο και μοναδικό. • Ένα μεγάλο ιδιαίτερο κομμάτι του ππανανθρώπινου πολιτισμοϋ πού χαράζει στον πλανήτη μας.

3. Πολιτιστική Καταπίεση και Ξένη πολιτιστική κυριαρχία

3.1. Στόν καπιταλιστικό κόσμο πολύ γρήγορα ο χῶρος της κουλτούρας έγινε για τούς δημιουργούς ο χῶρος τών χαμένων ψευδαισθήσεων. Καθώς τά πάντα καθορίζονται ένεϊ από τήν δυνατότητα έμπορικῶς κέρδους όλα τά πολιτιστι-

νά αγαθά υπαχθήκανε στους αίσχρους νόμους της έμπορευματικής κοινωνίας. Στίς κατεχόμενες καί έξαρτώμενες απ'τόν καπιταλισμό χώρες εύθύς έξ αρχής σημειώθηκαν όρισμένες ενέργειες πού συνδέονται τόσο μέ τήν παραπάνω άμεση ανάγκη λειτουργίας τών νόμων τοῦ καπιταλισμοῦ όσο καί μέ τήν ανάγκη έξουδετέρωσης τής ντόπιας κουλτούρας σάν δραστικοῦ παράγοντα στόν έθνικοαπελευρωτικό άγώνα.

Έτσι τά καπιταλιστικά κράτη στήν ίμπεριαλιστική φάση δέν κατάλiefαν μόνο τίς πλουτοπαραγωγικές πηγές τών άποικιών αλλά ταυτόχρονα ληστέfανε σέ μιά πρωταφανή κλίμακα καί κάθε στοιχεῖο ντόπιας κουλτούρας. "Αλλά, απ'αυτά τά μοναδικά πολλές φορές δημιουργήματα, όδηγήθηκαν στους μεγάλους κλεπταποδόχους, τά μουσεῖα τών δυτικών πόλεων, άλλα σέ ιδιωτικές συλλογές, άλλα τεμαχίστηκαν, διαμελίστηκαν, κατασπαταλήθηκαν, έξαφανίστηκαν. 'Η συμπεριφορά τοῦ καπιταλιστή απέναντι στά πολιτιστικά στοιχεῖα εῖναι ἴδια μέ εκείνη τοῦ λύκου απέναντι στό κοπάδι τών προβάτων. Δέν σιοτώνει μόνο τό πρόβατο πού θά φάει. Κατασπαράζει όλο τό κοπάδι.

- 3.2. 'Η μεγάλη άκμή τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τής άστικής τάξης εῖχε σβύσει πολύ γρήγορα, εῖχε ένταφιαστεί κάτω απ'τά έρείπια τής άπελπισμένης επανάστασης τοῦ 1848, τής Παρισινής Κομμούνας. Έκτοτε όλα τά πνευματικά πολιτιστικά στοιχεῖα τοῦ Καπιταλιστικοῦ κόσμου, εῖναι στοιχεῖα παρακμιακά. Έτσι ἡ λεηλασία τών πολιτιστικών στοιχείων απ' τοῦς άλλους λαούς ζωογονοῦσε καί έξακολουθεῖ νά συμπληρώνει τήν τρομαπτική άδυναμία τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου.

Ταυτόχρονα αποδυναμώνοντας απ'τόν πολιτιστικό πλοῦτο τοῦς λαούς, μειώνοντας τό καλλιτεχνικό τους αἶσθητήριο, τήν γνώση, τήν παιδεία, τήν δημιουργική τους ικανότητα καί πολυμέρεια, μπορεῖ εύκολότερα ὁ Καπιταλισμός νά διαθέσει προϊόντα τυποποιημένα, όμοιόμορφα, χαμηλῆς καλλιτεχνικῆς ποιότητας, έπιτυγχάνοντας έτσι τό μέγιστο δυνατό κέρδος.

'Η τοπική πολιτιστική παράδοση σιγά - σιγά έκτοπίζεται, ἡ ποικιλία σβύνει, γιά χάρη μιᾶς όμοιομορφίας καί ἰσοπέδωσης, πού ξεκινάει άρχικά νά καλύψει τήν αγορά μιᾶς χώρας, επεκτείνεται σέ εύρύτερες γεωγραφικές περιοχές, γιά νά καταλήξει σέ ἓνα προϊόν παγκόσμιας κατανάλωσης. 'Η πολιτιστική κατοχή καί έξάρτηση εῖναι γιά τόν καπιταλισμό, έτσι καί άλλως, έξ ἴσου άναγκαία μέ τήν πολιτική, τήν οἰκονομική καί τήν τεχνολογική.

- 3.3. 'Η πολιτιστική καταπίεση καί ἡ πολιτιστική κυριαρχία έχουν σάν κύριο στόχο τά μέσα μαζικῆς ένημέρωσης καί πολιτιστικῆς έκφρασης: τήν τηλεόραση, τόν κινηματογράφο, τά έντυπα. Γι'αυτό από εκεί ξεκινάει πάντοτε ἡ πολιτιστική άλλοτρίωση πού στοχεύει στήν πνευματική χάνωση τών

λαών. Ὁ ρόλος τῆς διαφήμισης σ' ὅλη αὐτή τή διαδικασία εἶναι καίριος καί βρώμικος. Ἀποτελεῖ τό καλύτερο ὄπλο τοῦ καπιταλισμοῦ στήν προσπάθεια του γιά τήν πολιτιστική ἐξαθλίωση τῶν λαών.

- 3.4. Ὅμως ἡ ἀνάγκη γιά ὅλο καί μεγαλύτερο κέρδος ὁδηγεῖ σέ συνεχή ἐκμετάλευση ὅλων τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τῶν ἐξαρτημένων λαών. Ὅτιδήποτε μπορεῖ νά γίνηι ἐμπορεύσιμο, ἀντιγράφεται, τυποποιεῖται, ἐπαναλαμβάνεται σέ χιλιάδες ἀντίγραφα χάνοντας ἔτσι τήν μοναδικότητα καί τήν πολιτιστική του ἀξία. Παράλληλα λοιπόν μέ τήν καταστροφή ἔχουμε καί τόν ὑποβιβασμό τοῦ πολιτιστικοῦ ἀγαθοῦ στο ἔσχατο ὄριο μέ τήν ἀκρατή καί ἀκριτῇ ἐμπορευματοποίηση του. Ὅπου τά στοιχεῖα τῆς ντόπιας κουλτούρας δέν ὑποκύπτουν στήν καπιταλιστική πολιτιστική κυριαρχία, διαφθείρονται, παγιοποιοῦνται, μουσειοποιοῦνται παύουν νά ἐξελίσσονται δημιουργικά, οἱ δρόμοι τῆς πολιτιστικῆς ἀλλοτρίωσης εἶναι πολλοί καί οἱ δυνατότητες τῆς καπιταλιστικῆς πολιτιστικῆς καταπίεσης πολύμορφες.

- 3.5. Ἀλλά δέν ἀρκεῖ στόν καπιταλισμό μόνο ἡ προσπάθεια ἀλλοίωσης τῶν ἐπί μέρους πολιτισμῶν τῶν μεσογειαῶν λαών. Μεθοδεύεται παράλληλα καί ἔντονα ἡ ἐξαφάνιση κατὰ κύριο λόγο ὅλων τῶν στοιχείων ἐκείνων πού ἀποδείχνουν τήν μεσογειακή πολιτιστική ἐνότητα, ἐνῶ προβάλλεται καί ὑπερτονίζεται κάθε τι πού ἀναφέρεται στίς διαφορές πού ὑπάρχουν. Ταυτόχρονα μέ παραποίηση τῆς ἱστορίας καί αὐτῶν τῶν ἰδίων τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων καί τῶν ἐπιστημονικῶν ντουκουμένων, καλλιεργεῖται ἡ ἴδια ἀντίληψη. Ἡ ἔνταση τοῦ σαβινισμού (πού χαρακτηρίζει πάντοτε τά ἀστικά στρώματα ὅλων τῶν λαών) μέ κάθε μέσο καθώς καί ἡ ὄξυνση τῶν θρησκευτικῶν ἀντιθέσεων, μέ κατάλληλη προπαγάνδα ἐπίσης εἶναι γερά ὄπλα στά χέρια τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ ἐνάντια στήν προσπάθεια τῶν λαών γιά τήν διατήρηση τῆς ἐνότητας τῆς μεσογειακῆς κουλτούρας καί τῆς αωτῆς καί γόνιμης πολιτιστικῆς ἀλληλοεπίρροης καί ἐξέλιξης. Καθώς τά μέσα ἐρευνας, πληροφόρησης καί προπαγάνδας εἶναι σχεδόν ἀπεριόριστα στίς μητροπόλεις τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ προσπάθεια του γιά τήν πολιτιστική ἀλλοίωση καί τόν πολιτιστικό κατακερματισμό στήν περιθχὴ τῆς Μεσογέτου, ἔχει δυστυχῶς σημαντικές ἐπιτυχίες.

Σ' ὅλη αὐτή τήν προσπάθεια ἔντονα ἀρνητικό ρόλο παίζουν ὀρισμένοι ξένοι φορεῖς πολιτιστικῆς δράσης ἐγκατεστημένοι στά μεσογειακά Κράτη ἢ καί ντόπια ὑποκατάστατά τους σέ μικρό ἢ μεγάλο βαθμό, διαβρωμένα ἀπ' τό μεγάλο κεφάλαιο. Δέν μποροῦμε νά προστάξουμε ἀσφαλῶς, οὔτε εὐκολα σ' ὅλα τά σχετικὰ ἰδρύματα αὐτές τίς κατηγορίες γιατί πολλά εἴτε γιατί ἐλέγχονται εἴτε

γιατί προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες έχουν λιγότερο ή περισσότερο θετική προσφορά σήμερα.

Όποιαδήποτε είναι βέβαιο ότι η πολιτιστική στρατηγική της διάβρωσης και κυριαρχίας του ιμπεριαλισμού περνάει ή επιβάλλεται μέσα από: εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των επιπέδων (από πανεπιστήμια έως νηπιαγωγεία), - ξένες έρευνητικές σχολές, ίνστιτούτα, αποστολές (άρχαιολογικές, επιστημονικές κλπ.) - ξένες βιβλιοθήκες - τό σύστημα υποτροφιών για σπουδές στις καπιταλιστικές χώρες - τό μονοπώλιο υπερπολυτελών εκδόσεων κ.ά. πολλά.

- 3.6. Στην αλλοίωση του χαρακτήρα της Μεσογείου συμβάλλει αποτελεσματικά και η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε όλος ο πολιτισμός μας. Περιοχή προνομιακή καθώς είπαμε έχει από χρόνια γίνει ο στόχος των πυκνοκατοικημένων περιοχών της βόρειας κυρίως Ευρώπης.

Η άπρογραμμάτιστη και έντατική ανάπτυξη του τουρισμού έχει προκαλέσει ήδη πολλές και μεγάλες καταστροφές στο περιβάλλον. Κυρίως στις χώρες όπου ο τουρισμός βρίσκεται στα χέρια του μεγάλου κεφάλαιου. Η καταστροφή εκτείνεται με την αγορά τεράστιων εκτάσεων κυρίως στις ακτές, από ξένους, γεγονός που και άμεσα δημιουργεί κινδύνους για την έθνική ανεξαρτησία των λαών.

Ένας άλλος ακόμα μεγαλύτερος κίνδυνος για τό εύαίσθητο περιβάλλον της κλειστής θάλασσας της Μεσογείου, προέρχεται από τά απόβλητα των μεγαλουπόλεων και κυρίως των βιομηχανιών. Η μόνιμη ανάγκη για μεγαλύτερο κέρδος, οδηγεί τά μεγάλα κυρίως συγκροτήματα των μονοπωλίων στο νά μὴν χρησιμοποιούν τά απαραίτητα μέτρα προστασίας και καθαρισμού, άδιαφορόντας για την μόλυνση και τίς έκτεταμένες οικολογικές καταστροφές που προξενούν. Ήδη υπάρχουν μεγάλες περιοχές της Μεσογείου όπου σημειώνεται πλήρης οικολογική κατάρρευση. Κλειστοί κόλποι στο Αίγαίο, την Άδριατική και άλλοι είναι ήδη έντελως νεκροί.

4. Υπεράσπιση της πολιτιστικής παράδοσης και συνέχειας. Σχετικά μέτρα.

- 4.1. Έχοντας υπ' όψει μας όσα παραπάνω συνοπτικά αναφέρθηκαν μπορούμε άμεσα νά φτάσουμε στο συμπέρασμα πώς ένα από τά κύρια σημεία της στρατηγικής που πρέπει νά έπεξεργαστούμε για την ανάπτυξη της περιοχής της μεσογείου πρέπει νά αναφέρεται στις πολιτιστικές αξίες και τό φυσικόμας περιβάλλον. Καώς η τύχη των λαών της Μεσογείου ήταν και εξακολουθεί νά είναι κοινή, η εϋθύνη για τή χάραξη της κοινής στρατηγικής και τόν συντονισμό των απαραίτητων ενεργειών ανήκει κατά κύριο λόγο στα σοσιαλιστικά κόμματα

καί τά προοδευτικά Κινήματα τῆς περιοχῆς. Μέσα στά πλαίσια τῶν εὐρύτερων προσπάθειῶν γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς τεχνολογικῆς καί οἰκονομικῆς διείσδυσης καί δεσποτείας τοῦ δυτικοῦ κεφάλαιου, τά μέτρα ποῦ πρέπει νά πάρουμε γιά τή μελέτη, τήν διάσωση καί τήν παραπέρα ἐξέλιξη τῆς τεράστιας καί πολύμορφης πολιτιστικῆς κληρονομίας καδῶς καί τήν ἐπαναφορά καί διατήρηση τῆς οἰκολογικῆς ἰσορροπίας στή μεσογειακή λεκάνη πρέπει σύντομα ἀπό κοινοῦ νά ἀποφασιστοῦν καί νά ἐφαρμοστοῦν.

- 4.2. Τά μέτρα ποῦ πρέπει νά ληφθοῦν γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς πολιτιστικῆς φυσιογνωμίας τῶν λαῶν πρέπει νά ἔχουν κύριους στόχους:

α) Τή μελέτη καί διαφύλαξη τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας ὅλων τῶν ἐποχῶν ἔτσι ὥστε νά γίνουν τό γερό θεμέλιο γιά τήν παραπέρα πολιτιστική ἐξέλιξη τῶν λαῶν.

β) Τόν ἔλεγχο πάνω στά ξένα πολιτιστικά στοιχεῖα ὥστε νά ἀποτραπεῖ ἡ παραπέρα καπιταλιστική πολιτιστική διείσδυση καί κυριαρχία, ἐνῶ ταυτόχρονα θά ἀξιολογοῦνται καί θά ἀξιοποιοῦνται τά ξένα ἐκεῖνα πολιτιστικά στοιχεῖα ποῦ μποροῦν νά μπολιαστοῦν στήν ντόπια κουλτούρα καί νά εἶναι εὐεργετικά γιά τήν παραπέρα ἐξέλιξη τῆς, μέ τή γενική προοπτική πάντοτε τῆς ἀνασυγκρότησης καί ἀκμῆς τοῦ κοινοῦ μεσογειακοῦ πολύμορφου καί πολυσήμαντου πολιτισμοῦ.

γ) Τήν δημιουργία κατάλληλων συνθηκῶν καί προϋποθέσεων γιά τήν ἀνάπτυξη καί συνεχῆ ἐξέλιξη τοῦ ντόπιου λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ὅπου τά σοσιαλιστικά κόμματα καί προοδευτικά κινήματα ἀσκοῦν ἡ συμμετέχουν στήν ἐξουσία ἔχουν τήν εὐθύνη νά ἐπεξεργάζονται συγκεκριμένη τακτική γιά τήν ἐφαρμογή τῶν στόχων αὐτῶν μέσα στά πλαίσια τῶν ἀναπτυξιακῶν προγραμμάτων τους. Ὅπου οἱ ὀργανώσεις αὐτές βρίσκονται ἀκόμα στό στάδιο τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα θά ἐντάξουν τοὺς στόχους αὐτοὺς στήν εὐρύτερη στρατηγική τοῦ ἀγῶνα τους, ἀποκτώντας ὅλλωστε ἔτσι τό ἀκατανίκητο ὄπλο τῆς ἐθνικῆς, λαϊκῆς κουλτούρας, ἀλλά καί προγραμματίζοντας ὅλα ἐκεῖνα τά ἀμεσα μέτρα ποῦ μποροῦν νά πάρουν γιά τήν προάσπιση τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας. Θά διαφωτίζουν τό λαό καί θά ξεσκεπάζουν κάθε στιγμή τήν στρατηγική καί τακτική τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῶν ντόπιων ἐντολοδόχων του.

- 4.3. Παράλληλα πρέπει νά χαραχτεῖ ἡ κοινή στρατηγική καί μέ τά μέσα ποῦ κάθε ὀργάνωση ἔχει στή διάθεσή της νά ἐφαρμοστεῖ κατάλληλη τακτική γιά τό σταμάτημα τῆς οἰκολογικῆς ὑποβάθμισης ποῦ τείνει ραγδαία στήν πλήρη οἰκολογική κατάρρευση τῆς περιοχῆς. Ἡ ἀνόρθωση καί ἐπαναφορά τῆς ἰσορρο-

πίας είναι ένα έργο τεράστιο, αλλά κυριολεκτικά ή έπιτυχία του είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου όχι μόνο για τά ζωντανά πλάσματα καί τόν άνθρωπο της μεσογειακής λεκάνης, αλλά εύρύτερα όλόκληρης της γεωγραφίας.

Στά πλαίσια τών μελετών για τήνάντιμετώπιση της διείσδυσης της δυτικής τεχνολογίας καί τήν ανάπτυξη τεχνολογίας πού θά έξυπηρετεί άποτελεσματικά τίς ανάγκες τών λαών της Μεσογείου, ιδιαίτερη έμφραση θά πρέπει νά δοθεί στά κεφάλαια πού αναφέρονται στά διάφορα προβλήματα της μόλυνσης καί καταστροφής τοῦ περιβάλλοντος, καθώς στίς πολιτικές καί τεχνικές μεθόδους έπαναφοράς της οικολογικής ίσορροπίας.

5. Πολιτιστική συνεργασία για τήν ανάπτυξη της μεσογειακής ένότητας καί αλληλεγγύης. Συγκεκριμένες προτάσεις.

- 5.1. Ένα από τήν καθήκον τών σοσιαλιστικών κομμάτων καί προσδευτικών κινημάτων τών λαών της Μεσογείου είναι: νά οργανώσουν, νά έντείνουν καί νά συντονίσουν τίς προσπάθειες τους ώστε, όχι μόνο ν'άντιμετωπιστούν οι καταστροφικές ενέργειες τοῦ καπιταλισμοῦ, αλλά πολύ περισσότερο νά ξεναβρεθούν σ'όλη τους τήν έκταση καί ένταση οι πολιτιστικές σχέσεις μέσα στά πλαίσια τοῦ κοινού οράματος για μιά Μεσόγειο όριστικά άπελευθερωμένη, ένωμένη καί σοσιαλιστική.

Οι λαοί της Μεσογείου πρέπει νά γνωρίσουν καλά τίς κοινές καταβολές τους, τούς κοινούς άγώνες, τά κοινά ήθη καί έθιμα, τίς κοινές αξίες (μ'άλλα λόγια σ'όλόκληρο τό πολιτιστικό έπικονόμημα. Καί ταυτόχρονα νά βροῦν τρόπους καί νά εφαρμόσουν μεθόδους ώστε νά ξεπεράσουν τίς δυσκολίες έπαφών καί γνωριμίας πού μπαίνουν άπ'τίς διαφορετικές γλώσσες, θρησκείες, κοινωνικά συστήματα καί τίς διαφορετικές πολιτικές επί μέρους έκτιμήσεις. Ο πολιτισμός ένώνει τούς λαούς καί οι μεσογειακοί λαοί άγωνίζονται σήμερα γι'αυτήν άκριβώς τήν ένότητα. Παλεύουν για τήν έθνική τους ανεξαρτησία καί τήν έθνική τους οίκοδόμηση. θά ένώσουν λοιπόν τίς πολιτικές καί πολιτιστικές δυνάμεις τους σέ άδιάσπαστο κοινό μέτωπο. ένάντια στίς δυνάμεις τοῦ ίμπεριαλισμοῦ καί της πολιτιστικής άλλοτρίωσης. Για νά ξεναβροῦν τήν διαλεκτική πολιτιστική ένότητα της άρχαίας αυτής κοιτίδας όλων τών μεγάλων πολιτισμών. Για νά ξεναδώσουν στόν κόσμο, ακόμα μιά φορά τίς μεγάλες πνευματικές δημιουργίες καί τή μεγάλη κοινωνική αλλαγή.

- 5.2. Φυσικά καί στόν τομέα αυτό άναγκαία είναι ή χάραξη ξεκάθαρης καί ένιαίας στρατηγικής. Η εφαρμογή μέ τήν κατάλληλη κατά περίπτωση τακτική καθώς καί ή έξειδίκευση θεμάτων θά πρέπει νά γίνει άπό Κέντρα πού θά ίδρυθούν

(όπου δέν υπάρχουν ήδη), θά έξοπλιστούν καί στελεχωθούν κατάλληλα.

Οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές πού πρέπει νά γίνουν εύρύτερα αποδεκτές είναι:

α) Διάσωση τών ντόπιων πολιτιστικών στοιχείων όλων τών λαών, όλων τών εποχών, καί έπιστημονική μελέτη τους. Έκλαϊκευση τους ώστε νά γίνονται κτήμα όλων τών λαών.

Παραπέρα δημιουργική μετεξέλιξη τους.

β) Έπισήμανση τών κοινών μεσογειακών πολιτιστικών στοιχείων.

γ) Έλεγχος τών ξένων πολιτιστικών στοιχείων. Καταπολέμηση όλων εκείνων πού άσχοyn άρνητική έπιρροή. Ξεκαθάρισμα καί ένσωμάτωση τής θετικής προοδευτικής προαφοράς.

δ) Ανάπτυξη κατά προτεραιότητα πολιτιστικών δραστηριοτήτων, σχέσεων καί ανταλλαγών ανάμεσα στά μεσογειακά κράτη ή τά προοδευτικά τους κόμματα καί κινήματα. Είδικότερα μπορούν νά τεθούν σάν άμεσοι στόχοι:

δ.1. Ίδρυση σχολών για τήν εκμάθηση τών μεσογειακών γλωσσών, σέ όλα τά μεσογειακά κράτη.

δ.2. Ίδρυση πανεπιστημιακών έδρων για τούς πολιτισμούς τών άλλων μεσογειακών Κρατών.

δ.3. Ίδρυση (ή ανάπτυξη όπου υπάρχουν) τμημάτων στίς βιβλιοθήκες καί συνεχής, έντεινόμενος πλουτισμός τους μέ βιβλία άναφερόμενα στά μεσογειακά πολιτιστικά κλπ. ζητήματα.

δ.4. Έξάλειψη άπ'τά διδακτικά βιβλία τών αωβινιστικών άπόψεων.

Τονισμός τών κοινών πολιτιστικών στοιχείων.

δ.5. Δημιουργία προϋποθέσεων για ανταλλαγή πληροφόρησης καί συνεργασίας σέ όλα τά πολιτιστικά ζητήματα.

δ.6. Καθιέρωση ύποτροφιών σ'όλα τά επίπεδα καί για όλες τίς πολιτιστικές δραστηριότητες.

δ.7. Έκλαϊκευση καί πληροφόρηση πάνω σέ θέματα καί κοινή αντίληψη για τήν μεσογειακή πολιτιστική ταυτότητα καί ένότητα.

δ.8. Γνωριμία μέ τά σύγχρονα, ζωντανά, έξελισσόμενα λαϊκά πολιτιστικά στοιχεία. Ένίσχυση καί προβολή τους άπ'τά μαζικά μέσα ένημέρωσης κατά προτεραιότητα.

5. Πολιτιστική συνεργασία ανάμεσα στα μεσογειακά κράτη κατ'α προτεραιότητα
Συνεργασία με όλα τα κράτη αλλά με τη βασική προϋπόθεση τόν αλληλοσε-
βασμό στις πολιτιστικές αντιλήψεις και κατευθύνσεις.

Καταπολέμηση και άρνηση συνεργασίας με κάθε φορέα που διαιωνίζει με
τήν πολιτιστική και πολιτική δράση του την άλλοτρίωση, την εξάρτηση
την καταπίεση, είτε ξένο είναι είτε ντόπιος υποκατάστατο της ιμπερια-
λιστικής διείσδυσης.

Ανάπτυξη των ντόπιων φορέων σχεδιασμού και δράσης στα πολιτιστικά ζητή-
ματα κατ'α προτεραιότητα.

6. Ανάληψη συντονισμένης προσπάθειας, ώστε όλη η πληροφόρηση και προβολή
(βιβλία - κινηματογράφος - ΤΥ κλπ.) γύρω απ'τά μεσογειακά πολιτιστικά
ζητήματα ν'αναληφθεί απ'τά ίδια τα μεσογειακά κράτη ή νά γίνεται κάτω
απ'τόν άμεσο έλεγχο τους.

Οι παραπάνω βασικές θέσεις χρειάζονται βέβαια έπεξεργασία και ανάπτυξη ώστε
νά καλύψουν όλους τούς τομείς των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Πρόκειται
για έργο μεγάλης κλίμακας και ιδιαίτερης βαρύτητας. Γι'αυτό πρέπει
ν'αναληφθεί από φορέα που νά γνωρίζει τα βασικά πολιτικά, οικονομικά και κοι-
νωνικά προβλήματα της Μεσογείου.

Προτείνουμε σ'αυτή τη φάση, ν'αναπτυχθεί ή έργασία αυτή στο "Κέντρο Μεσογεια-
κών Μελετών" κάτω απ'τή βασική διεύθυνση του οποίου θ'αναπτυχθεί και δρα-
στηριοποιηθεί ένα είδικό "Τμήμα Πολιτιστικής Δραστηριότητας" για την πολιτιστι-
κή ένότητα των λαών της Μεσογείου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τό ΠΑΣΟΚ ήδη απ'τή Συνδιάσκεψη τῆς Βαρκελώνης εἶχε θέσει σάν ἕναν απ'τούς κύριους στόχους τῆς "Μόνιμης Γραμματείας τῶν Μεσογειακῶν Προοδευτικῶν Σοσιαλιστικῶν Ὄργανισμῶν" νά ἐπεξεργαστεῖ συγκεκριμένους τρόπους "γιά τήν πολιτιστική συνεργασία ἀνάμεσα σέ ἴσους ἀδελφούς λαούς πού συνδέονται μέ κοινούς ἀγῶνες".

Στή Συνδιάσκεψη τῆς Μάλτας ἐπαναλάβουμε ὅτι σκοπεύουμε νά ἐπεξεργαστοῦμε μιὰ στρατηγική γιά οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς τῆς Μεσογείου πού θά ἐξασφαλίζει ἐπίσης "ὅτι ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη μέ βάση τόν κοινωνικό προγραμματισμό, θά πάρει μορφή καί σχῆμα πού νά δίνει τό κατάλληλο βάρος στίς κοινωνικές, πολιτικές καί πολιτιστικές ἀξίες πού συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ ἄλλων τήν διατήρηση τῆς πολιτιστικῆς παράδοσης μας καί τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος."

Στό "Ντοκουμέντο τῆς Μάλτας" περιλαμβάνονται ἀρκετά σημεῖα σχετικά μέ τά πολιτιστικά προβλήματα τῆς Μεσογείου καί τήν ἀνάγκη τῆς συνεργασίας καί στοῦ πολιτιστικοῦ ἐπίπεδο.

Γι'αὐτούς τούς λόγους καί συνειδητοποιώντας ὅτι οἱ Μεσογειακές Προοδευτικές Σοσιαλιστικές Ὄργανώσεις εἶναι ἕνα ἐνκλινόμενο μέτωπο σοσιαλιστικῶν δυνάμεων πού ἀποσκοπεῖ στήν ἀνέλιξη τῆς πολιτιστικῆς μας ἐνότητας, γιά τήν ἐπίτευξη τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφάλειας, καθώς καί τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν μας, θεωρεῖ ἐπιτακτική ἀνάγκη νά συγκεντρώσουμε τίς δυνάμεις μας γιά τή διευθέτηση βασικῶν προβλημάτων ἐντείνοντας τίς σχέσεις μεταξύ τῶν λαῶν μας.

Αὐτές τίς ἡμέρες μέ τίς ἀποφάσεις πού θά πάρουμε ἀπό κοινοῦ ἐδῶ στήν Ἀθήνα, θά πρέπει νά κάνουμε πιά ὄχι ἄλλο ἕνα βῆμα πρὸς αὐτούς τούς ἤδη ἀποδεκτοὺς γενικούς στόχους, ἀλλά ἕνα πραγματικό ἄλμα πρὸς τά ἐμπρός. Ἡ ἀνάγκη γιά τήν ἐπίτευξη τῆς πολιτιστικῆς μας ἐνότητας καί τήν ἀποκατάσταση τῆς οἰκολογικῆς ἰσορροπίας στήν μεγάλη ἀλμυρή λίμνη μας εἶναι ἄμεση.

Καί ἐπιτρέψτε μου ἀντλώντας ἀπ'τήν τεράστια παρακαταθήκη αὐτῆς τῆς κοινῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς νά ἐπαναλάβω τό λόγο τοῦ μεγάλου φιλόσοφου Ἡράκλειτου: "Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί".
